

Candidates must write the Code on the title page of the answer-book.

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--

- Please check that this question paper contains 11 printed pages.
- Code number given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
- Please check that this question paper contains IV questions.
- Please write down the Serial Number of the question before attempting it.
- 15 minutes time has been allotted to read this question paper. The question paper will be distributed at 10.15 a.m. From 10.15 a.m. to 10.30 a.m., the students will read the question paper only and will not write any answer on the answer-book during this period.

ਸੰਕਲਿਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ - II**SUMMATIVE ASSESSMENT - II****ਪੰਜਾਬੀ****PUNJABI**

ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ : 3 ਘੰਟੇ

ਪੂਰਨ ਅੰਕ : 90

Time allowed : 3 hours

Maximum Marks : 90

ਨੋਟ : ਲਿਖਾਈ ਸੁਧ, ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੋ ।

ਭਾਗ ਓ

I. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਣਡਿੱਠੇ ਪੈਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਉਹਨਾਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

1. 'ਘਰ ਇੱਟਾਂ ਜਾਂ ਵੱਟਿਆਂ ਦੇ ਬਣੇ ਕੋਠੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਧਰਾਂ ਪਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਮਾਂ, ਭੈਣ ਤੇ ਭਰਾ ਕੋਲੋਂ ਲਾਡਪਿਆਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਗਾਹ ਕੇ ਲਤਾੜ ਕੇ, ਖੱਟੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਆਉਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਬਹਿਕੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਝਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਵਿਹਲ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਕੱਟਣ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਸੁਆਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। 'ਘਰ' ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਿਜੀ ਵਲਵਲਿਆਂ ਤੇ ਸਖਸ਼ੀ ਰਹਿਣੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਆਚਰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਮੁਲਕੀ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਅਸਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਘੱਟ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਚਰਨ ਬਣਦਾ ਹੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਤੇ ਸਭਾਉ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਦ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਕੋਝੇ, ਸੜੀਅਲ ਜਾਂ ਖਿਝੂ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਣਾ।'

ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- (i) ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਧਰਾਂ ਕਿੱਥੇ ਪਲਦੀਆਂ ਹਨ ?
- (ੳ) ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ
 - (ਅ) ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ
 - (ੲ) ਘਰ ਵਿੱਚ
 - (ਸ) ਦੇਸ ਵਿੱਚ।
- (ii) ਕਿਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਘਰ ਵਿਚ, ਝਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਵਿਹਲ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਕੱਟਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ?
- (ੳ) ਬਚਪਨ ਵਿਚ
 - (ਅ) ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ
 - (ੲ) ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ
 - (ਸ) ਹਰ ਉਮਰ ਵਿਚ।

(iii) ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਮੁਲਕੀ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਕੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

(ੳ) ਅਮੀਰ

(ਅ) ਪੜ੍ਹਾਕੂ

(ੲ) ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਦਾ ਵਿਹਲੜ

(ਸ) ਆਚਰਨ ।

(iv) ਘਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਮਨੁੱਖ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

(ੳ) ਹਸ ਮੁੱਖ

(ਅ) ਮਖੌਲੀਏ

(ੲ) ਸੜੀਅਲ, ਕੋਝੇ ਤੇ ਖਿੜੂ

(ਸ) ਵਿਹਲੜ ।

(v) ਸੜੀਅਲ ਮਨੁੱਖ ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

(ੳ) ਰੋਗੀ

(ਅ) ਵਿਹਲੜ

(ੲ) ਈਰਖਾਲੂ

(ਸ) ਘਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ।

1×5=5

2. 'ਬੋਲੀ ਦਾ ਮੂਲ ਅੱਖਰ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਅੱਖਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਅੱਖਰ ਜੁੜ ਕੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਸ਼ਬਦ ਨਿਸਚਿਤ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਸ਼ਬਦ ਬੋਲੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਬੋਲੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਨੁਹਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡਮੁਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਬਾਬਾ ਫਰੀਦਜੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਕਿ 'ਸ਼ੌਕਰ, ਖੰਡ, ਮਿਸਰੀ, ਗੁੜ, ਮਾਖਿਉ, ਮਾਝਾ ਦੁੱਧ' ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜਿਆਦਾ ਮਿੱਠਾ ਹੈ । ਫਰੀਦ ਜੀ ਬਾਰੂਵੀਂ - ਤੇਰੂਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।

- (i) ਬੋਲੀ ਦਾ ਮੂਲ ਕੀ ਹੈ ?
- (ੳ) ਵਿਆਕਰਨ
(ਅ) ਗਾਣਾਂ
(ੲ) ਅੱਖਰ
(ਸ) ਬੋਲ ।
- (ii) ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ?
- (ੳ) ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ
(ਅ) ਨਵੇਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ
(ੲ) ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ
(ਸ) ਪੁਰਾਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ।
- (iii) ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮਿੱਠੀ ਹੈ ?
- (ੳ) ਪਿਆਰ
(ਅ) ਖੰਡ
(ੲ) ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ
(ਸ) ਆਪਣਾ ਵਿਵਹਾਰ ।
- (iv) ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ ।
- (ੳ) ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦੇ
(ਅ) ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਜ ਦੇ
(ੲ) ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ
(ਸ) ਫਰੀਦਜੀ ਦੇ ।
- (v) ਵਖਰੀ ਪਛਾਣ ਕਿਸ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
- (ੳ) ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ
(ਅ) ਹਰ ਬੋਲੀ ਦੀ
(ੲ) ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ
(ਸ) ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ।

1×5=5

II. 1. ਲਕੀਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਦ-ਵੰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਵਿਕਲਪ ਲਿਖੋ :

1×6=6

(i) ਗਰਮ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਤਪਰਿਹਾ ਹੈ ।

(ੳ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਗੁਣ ਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਪੁਲਿੰਗ, ਇੱਕ ਵਚਨ ।

(ਅ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਸੰਖਿਆ ਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ, ਇੱਕ ਵਚਨ ।

(ੲ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਗੁਣ ਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ, ਬਹੁ-ਵਚਨ ।

(ਸ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਪੜਨਾਂਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਪੁਲਿੰਗ, ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ ।

(ii) ਕਵੀ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ।

(ੳ) ਨਾਂਵ, ਖਾਸ ਨਾਂਵ, ਪੁਲਿੰਗ, ਇੱਕ ਵਚਨ, ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ, ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰਕ ਰੂਪ, ਲਿਖੀ ਕਿਰਿਆ ।

(ਅ) ਨਾਂਵ, ਆਮ ਨਾਂਵ, ਪੁਲਿੰਗ, ਇੱਕ ਵਚਨ, ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ, ਸੰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਕ ਰੂਪ, ਲਿਖੀ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕਰਤਾ ।

(ੲ) ਨਾਂਵ, ਖਾਸ ਨਾਂਵ, ਪੁਲਿੰਗ, ਬਹੁ-ਵਚਨ, ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ, ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰਕ ਰੂਪ, ਲਿਖੀ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕਰਤਾ ।

(ਸ) ਨਾਂਵ, ਆਮਨਾਂਵ, ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ, ਇੱਕ ਵਚਨ, ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ, ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਰਤਾ ।

(iii) ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਗਿਆ ਸੁਰਭੀ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ।

(ੳ) ਪੜਨਾਂਵ, ਪੁਰਖਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ, ਪਹਿਲਾ ਪੁਰਖ, ਇੱਕ ਵਚਨ, ਪੁਲਿੰਗ, ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ 'ਗਿਆ' ਦਾ ਕਰਤਾ ।

(ਅ) ਪੜਨਾਂਵ, ਪੁਰਖਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ, ਦੂਜਾ ਪੁਰਖ, ਬਹੁ-ਵਚਨ, ਪੁਲਿੰਗ, ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ, 'ਪਹੁੰਚੀ' ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕਰਤਾ ।

(ੲ) ਪੜਨਾਂਵ, ਪੁਰਖਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ, ਤੀਜਾ ਪੁਰਖ, ਇੱਕ ਵਚਨ, ਪੁਲਿੰਗ, ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ, ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕਰਤਾ ।

(ਸ) ਪੜਨਾਂਵ, ਪੁਰਖਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ, ਤੀਜਾ ਪੁਰਖ, ਇੱਕ ਵਚਨ, ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ, ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ, ਗਿਆ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕਰਤਾ ।

- (iv) ਤੇਰਾ ਕਿੰਨਾ ਕੰਮ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ?
- (ੳ) ਪੜਨਾਵ, ਇੱਕ ਵਚਨ, ਪੁਰਖਵਾਚਕ ਪੜਨਾਵ, ਪੁਲਿੰਗ ।
- (ਅ) ਪੜਨਾਵ, ਪੁਰਖਵਾਚਕ ਪੜਨਾਵ, ਮੱਧਮ ਪੁਰਖ, ਇੱਕ ਵਚਨ, ਪੁਲਿੰਗ ।
- (ੲ) ਪੜਨਾਵ, ਪੁਰਖਵਾਚਕ ਪੜਨਾਵ, ਅਨਯ ਪੁਰਖ, ਬਹੁ-ਵਚਨ, ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ ।
- (ਸ) ਪੜਨਾਵ, ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਪੜਨਾਵ, ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ, ਇੱਕ ਵਚਨ, ਪੁਲਿੰਗ ।
- (v) 'ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ' ਵਾਕ ਵਿਚੋਂ ਨਾਂਵ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਦ-ਵੰਡ ਕਰੋ ।
- (vi) 'ਉਹ ਮਧਰਾ ਆਦਮੀ ਹੈ' ਵਾਕ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਦ-ਵੰਡ ਕਰੋ ।

2. (i) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਾਕ ਚੁਣਕੇ ਲਿਖੋ :
- (ੳ) ਜੇ ਤੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦੇਵੇਂ, ਤੈਨੂੰ ਸਜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ।
- (ਅ) ਜੇ ਤੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦੇਵੇਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸਜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ।
- (ੲ) ਤੈਨੂੰ ਸਜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ, ਤੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦੇ ।
- (ਸ) ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਸਜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ।
- (ii) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਾਕ ਚੁਣਕੇ ਲਿਖੋ :
- (ੳ) ਅਧਿਆਪਕਾ ਦੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ ।
- (ਅ) ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਆਈ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ ।
- (ੲ) ਅਧਿਆਪਕਾ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਆਈ ਤੇ ਬੱਚੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ ।
- (ਸ) ਅਧਿਆਪਕਾ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਆਈ ਬੱਚੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ ।
- (iii) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਵਾਕ ਚੁਣਕੇ ਲਿਖੋ :
- (ੳ) ਰਾਤ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ।
- (ਅ) ਜਿਉਂ ਹੀ ਰਾਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ।
- (ੲ) ਰਾਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ।
- (ਸ) ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ।

- (iv) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਵਾਕ ਚੁਣਕੇ ਲਿਖੋ :
- (ੳ) ਉਹ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ ।
- (ਅ) ਉਹ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ ਭਾਵੇਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ।
- (ੲ) ਉਹ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ ।
- (ਸ) ਉਹ ਥੱਕਿਆ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ ।
- (v) 'ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਦਰ ਫੁੱਲ ਹੈ !' ਵਾਕ ਦੀ ਵੰਨਗੀ ਦੱਸੋ ।
- (ੳ) ਵਿਸਮਿਕ
- (ਅ) ਸਾਧਾਰਨ
- (ੲ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਿਕ
- (ਸ) ਨਾਂਹ ਵਾਚਕ ।
- (vi) ਕੀ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ? ਵਾਕ ਨੂੰ ਸਰਲ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲੋ ।
- (vii) 'ਆਹਾ ! ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ' ਵਾਕ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲੋ । 1×7=7

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ 'ਅਖਾਲਾਂ' ਲਈ ਸਹੀ ਅਰਥ ਚੁਣੋ : 1×7=7

- (i) 'ਆਟਾ ਗੁੰਨੂਦੀ ਹਿੱਲਦੀ ਕਿਉਂ ਏ'
- (ੳ) ਕੰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣਾ !
- (ਅ) ਝੂਠੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਝੂਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
- (ੲ) ਐਵੇਂ ਹੀ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭ ਕੇ ਨੁਕਸ ਕੱਢਣਾ ।
- (ਸ) ਕਿਸੇ ਭੈੜੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਸਿਸ਼ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਭੈੜਾ ਨਿਕਲਣਾ ।
- (ii) ਤੁਰੰਤ ਦਾਨ ਮਹਾਂ ਕਲਿਆਣ
- (ੳ) ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਸਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਹੀ ਦਾਨ ਨਾ ਕਰੋ ।
- (ਅ) ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਸਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਭੱਜ ਜਾਉ ।
- (ੲ) ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਸਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਢਿੱਲ ਨਾ ਕਰੋ ।
- (ਸ) ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਸਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ।

- (iii) 'ਧੇਲੇ ਦੀ ਬੁੱਢੀ ਟਕਾ ਸਿਰ ਮੁਨਾਈ'
- (ੳ) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਬੁਢੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ ।
- (ਅ) ਜਦੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ ।
- (ੲ) ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਸਲਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਬੁਢੀ ਵੀ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਖਰਚਦੀ ਹੈ ।
- (ਸ) ਜਦੋਂ ਸਸਤੀ ਚੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਮਹਿੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ।
- (iv) 'ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੂਛ ਕਦੇ ਸਿੱਧੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।'
- (ੳ) ਜਦੋਂ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਟੇਡੀ ਪੂਛ ਬਾਰੇ ਦਸਲਾ ਹੋਵੇ ।
- (ਅ) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸਲਾ ਹੋਵੇ ।
- (ੲ) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਠੀਕ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦਸਲਾ ਹੋਵੇ ।
- (ਸ) ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਸਲਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਕਦੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ।
- (v) 'ਸਿੱਧੀ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਘਿਓ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ'
- (ੳ) ਜਦੋਂ ਘਿਓ ਕੱਢਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਸਲਾ ਹੋਵੇ ।
- (ਅ) ਜਦੋਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ।
- (ੲ) ਜਦੋਂ ਸੋਖਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ ।
- (ਸ) ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਧ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇ ।
- (vi) 'ਉੱਠ ਦੇ ਗੱਲ ਟੱਲੀ' ਅਖਾਣ ਕਦੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (vii) 'ਜਾਂਦੇ ਚੋਰ ਦੀ ਲੰਗੋਟੀ ਹੀ ਸਹੀ' ਇਹ ਅਖਾਣ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

ਭਾਗ ੲ

III. 1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਕ ਸਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖੋ
(ਅਤਿ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ) :

1×10=10

- (i) ਪ੍ਰੋ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਜੋਗੀ ਦੀ ਗਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
- (ii) ਫਿਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸਰਫ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤੋਂ ਕੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ?
- (iii) 'ਭੁੱਚਰ' ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ, ਕਿਸ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ?
- (iv) 'ਸਭਹਨ ਕੇ ਸਿਰਮੌਰ' ਪਾਠ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਹੈ ?
- (v) ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਲਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ?

- (vi) 'ਔਰਤ ਦੀ ਹੱਕ-ਤਲਫੀ' ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਕਿਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਪਕਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ?
- (vii) ਦਸੌਧਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਜਲਦੀ ਕਿਉਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ?
- (viii) 'ਕਸਤੂਰੀ ਵਾਲਾ ਮਿਰਗ' ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ?
- (ix) 'ਗਸ਼ਤ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਪਾਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ?
- (x) 'ਵੈਸ਼ਨੋ' ਢਾਬੇ ਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ?

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 40 – 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਲਿਖੋ : 2×10=20

- (i) ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਲਾ ਕੌਣ ਸਨ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਮਾ ਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ?
- (ii) ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਤਿਆਗਮਲ ਤੋਂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆ ?
- (iii) ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਕੌਣ ਸੀ ? ਲੇਖਕ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
- (iv) ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਵਣਜਾਰਾ ਕੌਣ ਸੀ ? ਉਸਨੇ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ?
- (v) 'ਮੈਂ' ਪਾਤਰ ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ?
- (vi) "ਦੇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਮੈਂ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪੁਰਜਾ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਛੇਤੀ ਜੰਗਾਲ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਕ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਕਿਸ ਗੁਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ?
- (vii) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਢੰਗ ਅਪਣਾਇਆ ?
- (viii) ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੌਣ ਸੀ ? ਉਸਨੇ ਗ਼ੈਰਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ?
- (ix) ਅਨੇਕਾ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰ ਕੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਪਰਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤੀ ?
- (x) ਡਾ: ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਕਿਸਨੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ?

3. (i) 'ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ? ਉਹ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਇਆ ? ਉੱਤਰ ਲੱਗਪੱਗ 100 – 125 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

5

ਜਾਂ

'ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਲਹਿਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੱਥੇ-ਬੰਦੀ ਸੀ' ਇਸ ਕਥਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? ਉੱਤਰ ਲੱਗਪੱਗ 100 – 125 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

- (ii) ਦਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਵੇਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ? ਉੱਤਰ ਲੱਗਪੱਗ 100 – 125 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

5

ਜਾਂ

'ਕਸਤੂਰੀ ਵਾਲਾ ਮਿਰਗ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਲੱਗਪੱਗ 100 – 125 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

- (iii) 'ਕਦਰਾ ਕੀਮਤਾਂ' ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਮੁੰਡੂ ਆ ਗਿਆ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਣੂਆ ਕੱਢਿਆ । ਹੌਟਲ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਨੇ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ, "ਕਿਉਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਓ, ਜਨਾਬ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠੋ, ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਰ ਹੈ ।"

ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਮੁੰਡੂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, "ਓਏ ਜਾਹ, ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਸਕੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆ" ਉਹਨੇ ਮੁੜ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਿਉਂ ਜਨਾਬ ਸਰ ਜੂ ਕਿ ਵੱਧ ਮੰਗਵਾ ਲਈਏ ।"

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਉਪਰੋਕਤ ਪੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਖੇਰੀ ਹੈ । ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਖੇਰੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ 100 – 125 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

5

ਭਾਗ ਸ

IV. 1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਲੱਗਪੱਗ 200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਵਪੂਰਤ ਲੇਖ ਲਿਖੋ :

10

“ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ”

ਨੁਕਤੇ :

- (i) ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਕਾਢ ਹੈ ।
- (ii) ਸਾਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।
- (iii) ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ ।
- (iv) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਨਿਜੀ ਚੈਨਲ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਅਸਲੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ! ਜਿਸਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।
- (v) ਗੈਰ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੇ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ ।

ਜਾਂ

‘ਸਮਾਜ ਬੁਰਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਲ’

ਨੁਕਤੇ :

- (i) ਬੁਰਾਈਆਂ
 - (ii) ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ
 - (iii) ਕੁਸ਼ਟਾਚਾਰ
 - (iv) ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਂਝਾ ਦੀਘਾਟ
 - (v) ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ
2. ਪਰਿਵਹਨ ਨਿਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ ।

5

ਜਾਂ

ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਮਤਰੇਏ ਸਲੂਕ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ ।